

Søskende og sundhed

Temarapport skoleåret 2017/18

Temadag

Databasen Børns Sundhed

10. Januar 2019

Trine Pagh Pedersen
Projektleder Databasen Børns Sundhed
Ph.d., cand.scient.san.publ.
Statens Institut for Folkesundhed

Søskende og sundhed

Temarapport
skoleåret
2017/18

Trine Pagh Pedersen, Sofie Weber Pant,
Janni Ammitzbøll & Pernille Due

Skoleåret
2017/18

Udarbejdet for Databasen Børns
Sundhed af:
Trine Pagh Pedersen, Sofie Weber Pant,
Janni Ammitzbøll & Pernille Due

Introduktion

- Søskenderelationer er de relationer, som varer længst i de flestes liv
- Livsvilkår – 90 % af de danske børn har søskende
- Alle kan forholde sig til det at have eller ikke have søskende
- Søskendeforhold udvikler sig gennem livet
- Fokus på søskende ifht. psykologiske emner fx placering i søskendeflokken og senere karrierevalg
- Fortrinsvis psykologisk og sociologisk forskning på området

Litteraturen

- Tilknytningsteori
- Psykologiske og sociologiske teorier
 - *The Confluence Model*
 - *Ressource Dilution Theory*

Litteraturen

- Relativt få studier, der undersøger søskendes betydning for børn og unges sundhed og trivsel
- Det område, der er bedst belyst er overvægt, hvor der findes systematiske reviews
- Små studiepopulationer og konklusionerne i studierne er for flere faktorer forskellige

Rapportens formål

Rapporten har derfor disse tre konkrete formål:

1. At beskrive forekomsten af børn og unge, der har søskende og de sociodemografiske mønstre i søskenderelationerne
2. At undersøge, hvorvidt der er forskelle i børn og unges udvikling, helbred, sundhed og trivsel ved ind- og udskolingsalderen afhængigt af søskenderelationer
3. At undersøge, hvorvidt der er forskelle i unges risikoadfærd ved udskolingsalderen afhængigt af søskenderelationer

Datamateriale

- 7.225 børn indskolingsundersøgt i skoleåret 2017/18
- 5.321 unge udskolingsundersøgt i skoleåret 2017/18
- 16 kommuner indgår i rapporten: Albertslund, Allerød, Ballerup, Brøndby, Dragør, Egedal*, Gentofte, Glostrup, Gribskov*, Herlev, Hvidovre*, Høje-Taastrup, Køge, Roskilde, Rødovre, Tårnby & Vejle

* Indgår kun med indskolingsbørn

Hvordan defineres søskenderelationer?

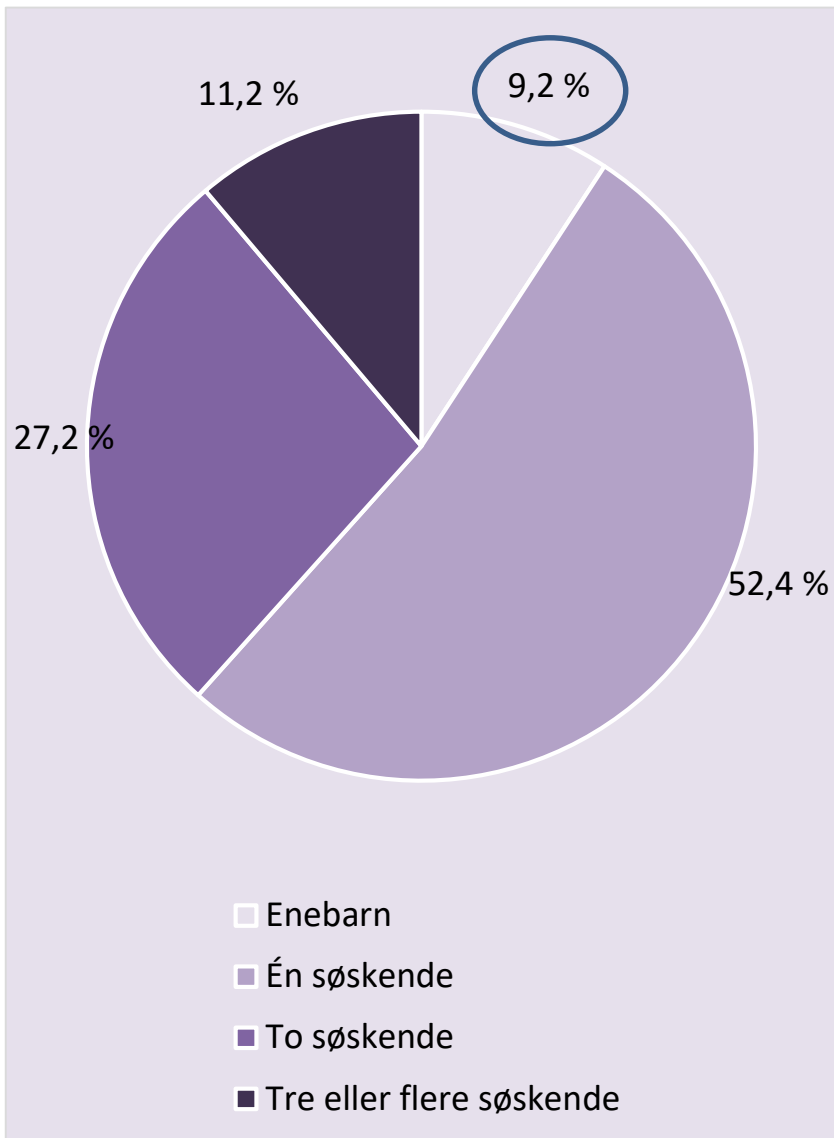
Søskende defineres i denne rapport som værende børn/unge med én eller to fælles juridiske forældre. Det vil sige, at søskende i denne rapport er afgrænset til hel- og halvsøskende inklusiv adopterede søskende, men at stedsøskende ikke medtages

Søskenderelationer beskrives ved tre struktur variable:

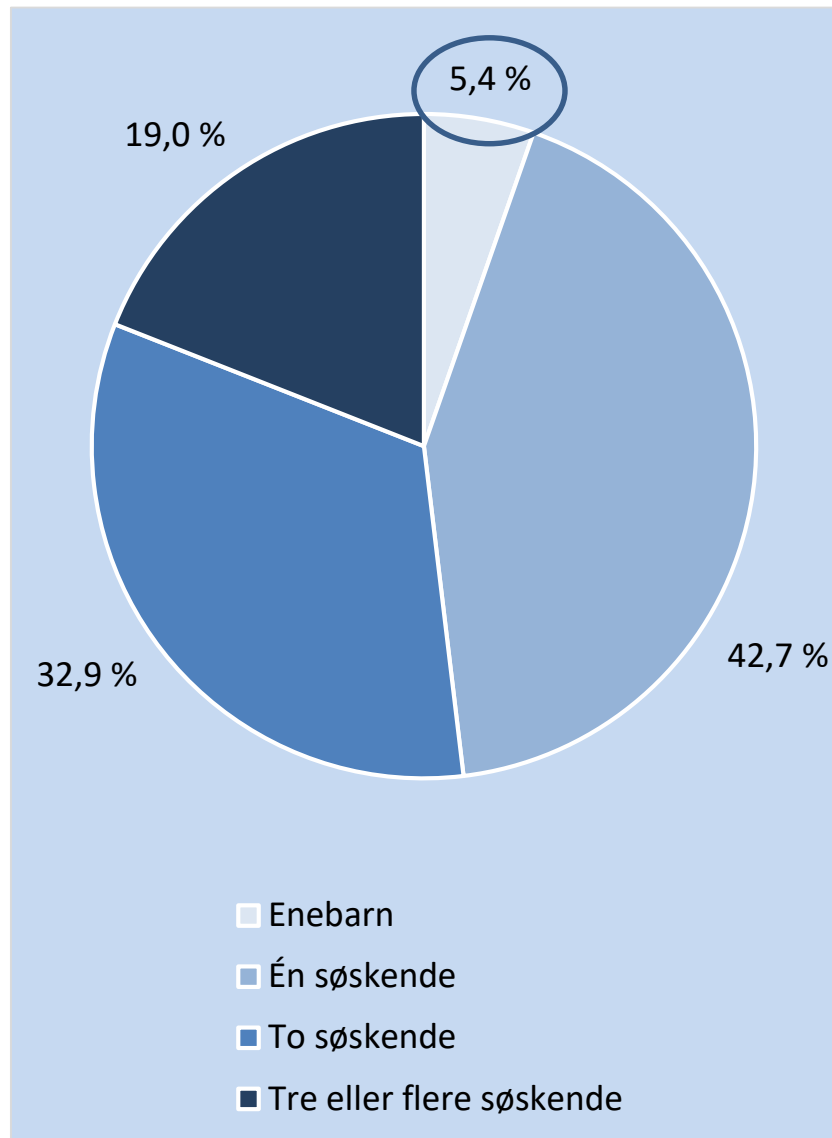
1. Antal søskende
2. Aldersforskel til nærmeste søskende
3. Placering i søskendeflokken

Børn og unge med søskende

Andelen af børn ved indskolingsundersøgelsen opdelt på antal søskende

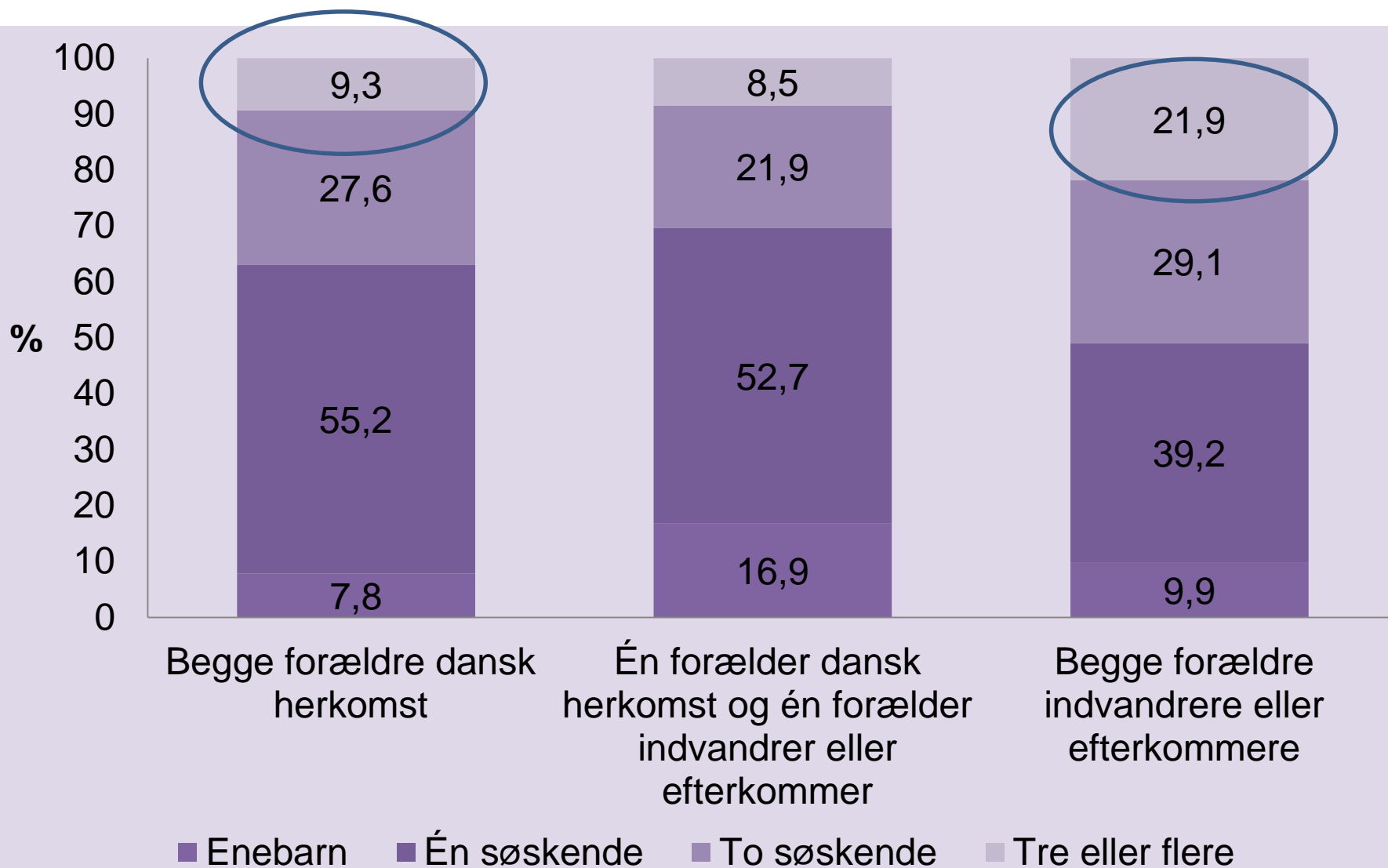
Andelen af unge ved udskolingsundersøgelsen opdelt på antal søskende

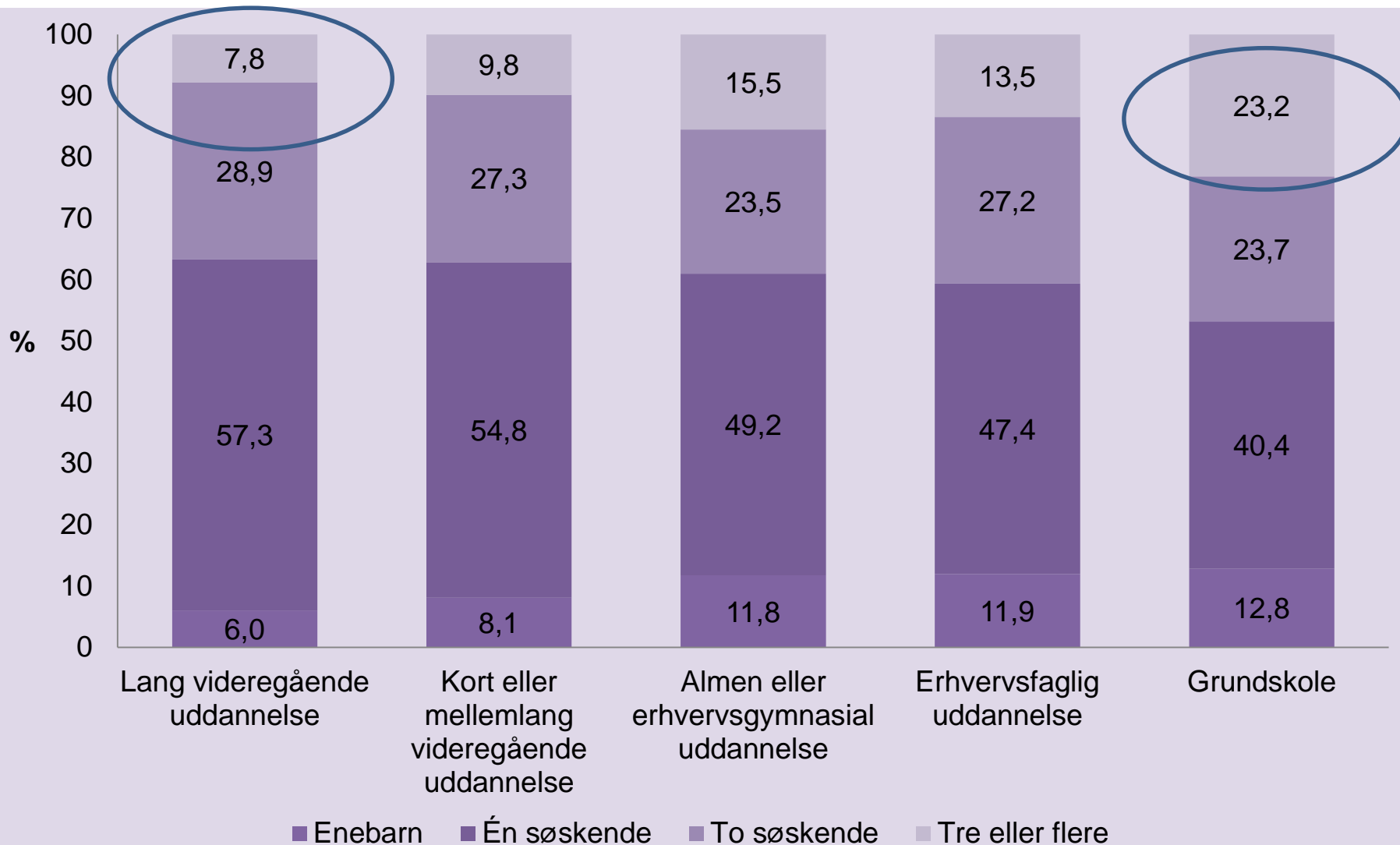
Sociodemografiske faktorer

Antal søskende ved indskolingsundersøgelsen opdelt efter forældrenes herkomst

Antal søskende ved indskolingsundersøgelsen opdelt efter forældrenes højst gennemførte uddannelsesniveau

Søskenderelationer og sammenhænge med sundhed og trivsel ved indskolingsalderen

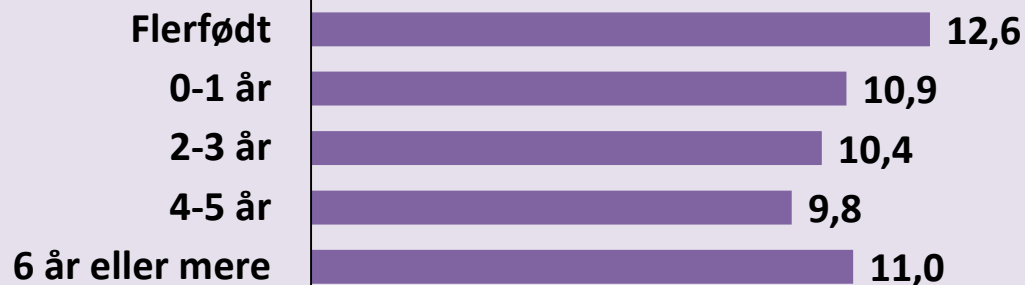
Søskenderelationer og børns udvikling

Bemærkninger til motorik

Antal søskende* (N=5.532)

Aldersforskel til nærmeste søskende (N=5.017)

Placering i søskendeflokken (N=5.017)

0 5 10 15 20
%

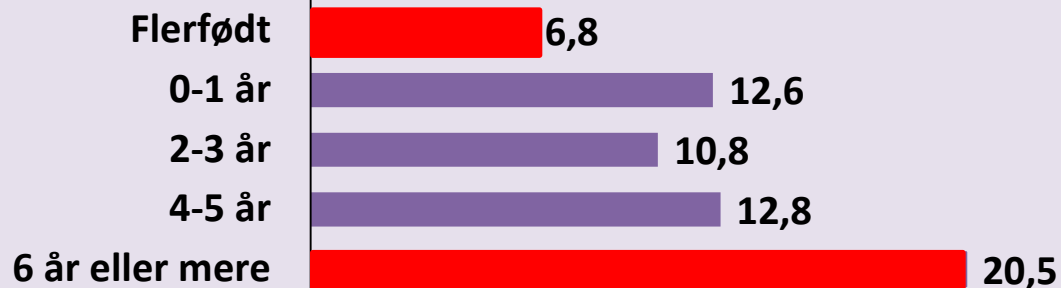
Søskenderelationer og børns helbred og sundhed

Overvægt

Antal søskende* (N=7.150)

Aldersforskel til nærmeste søskende* (N=6.487)

Placering i søskendeflokken (N=6.487)

0 5 10 15 20 25 30
%

Fysisk aktiv mindre end én time dagligt

Antal søskende (N=6.490)

Enebarn 4,5

Én søskende 3,2

To søskende 3,4

Tre eller flere søskende 4,9

Aldersforskel til nærmeste søskende* (N=5.893)

Flerfødt 1,6

0-1 år 4,7

2-3 år 2,9

4-5 år 3,6

6 år eller mere 5,7

Placering i søskendeflokken (N=5.893)

Førstefødte 3,6

Mellembarn 3,8

Sidstfødte 3,3

0 5 10 15 20
%

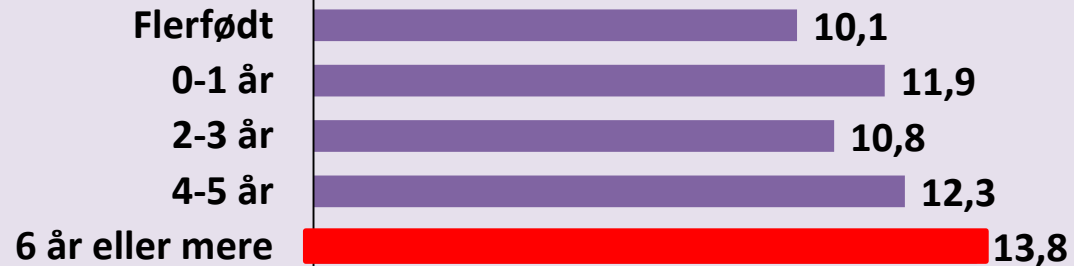
Søskenderelationer og børns trivsel

Lav skoletrivsel

Antal søskende (N=6.825)

Aldersforskel til nærmeste søskende* (N=6.187)

Placering i søskendeflokken (N=6.187)

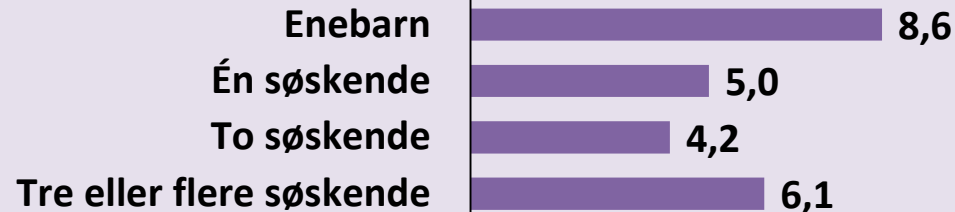
0 5 10 15 20
%

Søskenderelationer og børns sociale relationer

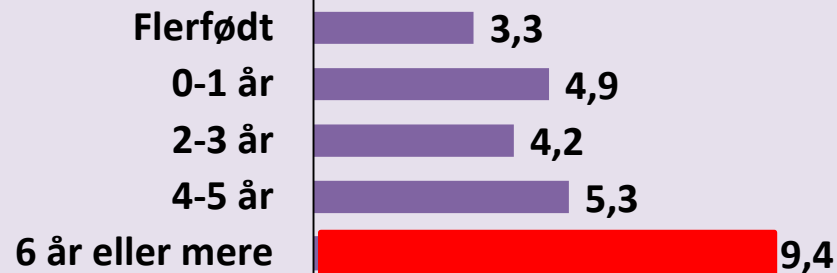

Bemærkning til forældre-barn relationen

Antal søskende* (N=5.473)

Aldersforskel til nærmeste søskende* (N=4.959)

Placering i søskendeflokken* (N=4.959)

0 5 10 15 20
%

Søskenderelationer og sammenhænge med sundhed og trivsel ved udskolingsalderen

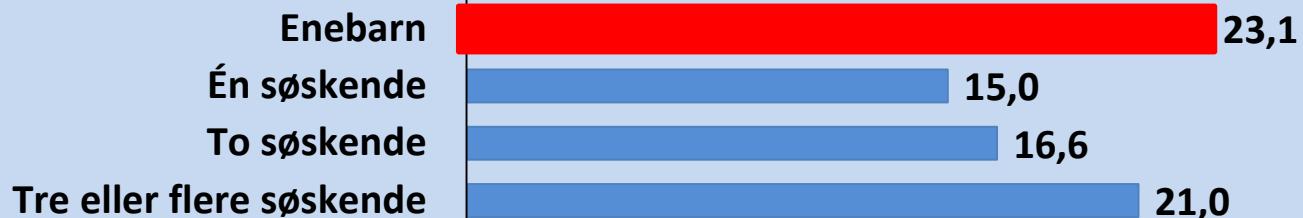

Søskenderelationer og unges helbred og sundhed

Overvægt

Antal søskende* (N=5.228)

Aldersforskel til nærmeste søskende* (N=4.951)

Placering i søskendeflokken* (N=4.951)

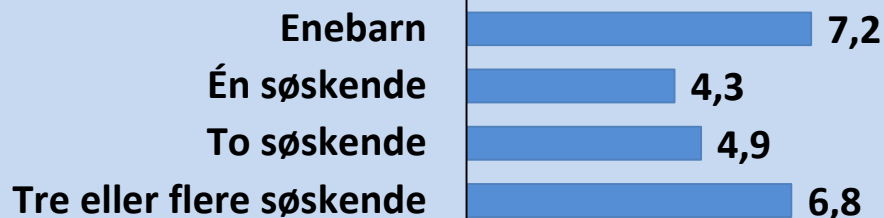
0 5 10 15 20 25 30
%

Søskenderelationer og unges risikoadfærd

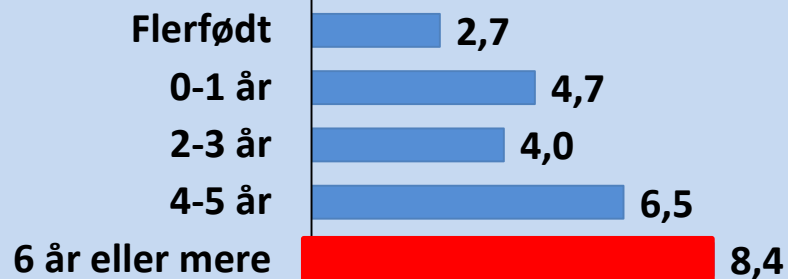

Bemærkning til rygning

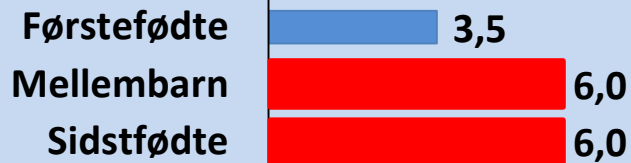
Antal søskende* (N=5.173)

Aldersforskel til nærmeste søskende* (N=4.894)

Placering i søskendeflokken* (N=4.894)

0 5 10 15 20
%

Rapportens tre hovedfund:

- 1) Første hovedfund** er, at størstedelen af børnene og de unge ved ind- og udskolingsalderen har én søskende, mens det for børn i indskolingsalderen er hvert tiende barn og ved udskolingsalderen er hvert tyvende barn, der er enebarn.
- 2) Det andet hovedfund** er, at der er sociodemografiske mønstre i søskenderelationer. De mest fremtrædende fund viser, at andelen af børn og unge med tre eller flere søskende er højere blandt børn og unge
 - der bor sammen med deres ene forælder
 - hvis forældre er indvandrere eller efterkommere
 - hvis forældre har grundskole som højest gennemførte uddannelse
 - hvis begge forældre ikke er i erhverv.
- 3) Det tredje hovedfund** er, at der er sammenhænge mellem søskenderelationer og børn og unges sundhed og trivsel. Særligt enebørn, sidstfødte og børn og unge med seks år til nærmeste søskende har øget forekomst af bemærkninger til sundhed og trivsel.

Fortolkning af fundene

- Hvorfor er det særligt enebørn, børn med seks år eller mere til nærmeste søskende og sidstfødte, der får bemærkninger til sundhed og trivsel?
- Fund ifht. de tidligere beskrevne teorier – stemmer overens for fundene med seks år eller mere til nærmeste søskende og sidstfødte, men teorierne kan ikke anvendes til at forklare fundene for enebørn
- Fundene for enebørn og overvægt forklares af andre forskere med, at børn med søskende i højere grad har mulighed for leg og fysisk udfoldelse end enebørn
- Der kan argumenteres for at børn med seks år eller mere til nærmeste søskende i nogen grad kan betragtes som enebørn

Implikationer for praksis

- Rapporten bidrager til sundhedsplejerskernes baggrundsviden om betydningen af søskenderelationer for sundhed og trivsel
- Denne viden kan sundhedsplejersken inddrage i deres daglige arbejde med vejledning og rådgivning af børn, unge og deres familier
- Rapporten indikerer, at sundhedsplejens ydelser også er vigtige i familier med flere børn og familier har brug for vejledning og rådgivning i sundhedsrelaterede problemstillinger, selvom man har erfaring fra ældre børn

Tak for opmærksomheden

Rapporten er frit tilgængelig på www.sdu/sif.dk
under Databasen Børns Sundhed